

16. Четвертакова В.П., Четвертаков И.М. Теоретические проблемы интенсификации производства / В.П.Четвертакова, И.М. Четвертаков // Вестник Воронежского государственного аграрного университета. – 2008. – №1–2 (16–17) – С. 60-64.

УДК 369

Дмитров М.І.,
асистент кафедри фінансів і кредиту ТДАТУ

ОЦІНКА НАПРЯМІВ РЕФОРМУВАННЯ ДІЮЧОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Анотація: У статті проаналізовано сучасний стан пенсійної системи України. Розкриті основні недоліки реформування діючого пенсійного законодавства.

Ключові слова: пенсійна системи України, пенсійне законодавство, реформи.

Постановка проблеми. Україна відноситься до держав із старіючим населенням, що обумовлює систематичне погіршення співвідношення між громадянами працездатного і непрацездатного віку. Забезпечення пенсій для великої кількості пенсіонерів вимагає все більших і більших внесків від працюючого населення. Уряд в умовах відсутності будь-яких змін в системі пенсійного забезпечення вимушений постійно збільшувати базу оподаткування для зменшення зростаючого дефіциту у бюджеті ПФУ. Але, чим вищий податок для працюючого населення, тим нижчий рівень мотивації праці: це призводить до збільшення обсягу тінізації економіки, еміграції і зменшення чисельності працюючого населення. Низький пенсійний вік згідно із законодавством і велика кількість пільгових груп, які можуть виходити на пенсію раніше, поглиблюють проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження проблем наповнення бюджету Пенсійного фонду та напрямів реформування діючої пенсійної системи внесли такі вітчизняні науковці, як Є. Астрахан, В. Коньков, Т. Косова, Е. Лібанова, Б. Надточій, О. Палій, В. Яценко. Однак значна

частина проблем, пов'язаних з реформуванням пенсійного законодавства, поки залишається не вирішеною.

Мета роботи є оцінка сучасного стану пенсійної системи України та дослідження недоліків реформування діючого пенсійного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Незадовільний стан пенсійної системи свідчить про необхідність проведення пенсійної реформи. Головними чинниками пенсійної реформи в Україні є демографічні тенденції: низька народжуваність, збільшення тривалості періоду навчання та зростання очікуваної тривалості життя. Дві перші тенденції зумовлюють зменшення контингенту працюючих, остання - збільшення контингенту пенсіонерів, і в сукупності вони є об'єктивним фактором посилення навантаження на пенсійну систему.

Для України, як і для більшості країн світу, головною демографічною тенденцією поточного століття є старіння населення, що виявляється у зростанні частки осіб похилого віку, а особливо - у зростанні співвідношення між кількістю поколінь пенсійного й працездатного віку. За прогнозом Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, частка осіб старше працездатного віку в загальній кількості населення упродовж 2010-2050 рр. збільшиться з 24,5% до 35,5%. Якщо на початок 2010 р. на 1000 осіб працездатного віку припадало 406 осіб пенсійного віку, вже 2015 р. це співвідношення зросте до 441 осіб, у 2025 р. - до 520 осіб, а у 2050 р. - до 735 осіб, тобто кількість покоління пенсійного віку сягатиме % чисельності покоління працездатного віку. [1]

Прогресуюче старіння населення вимагає реформування пенсійних систем, оскільки зумовлює зростання демографічного навантаження на населення працездатного віку та пенсійних видатків у майбутньому. Як показує практика інших країн світу, одним із варіантів розвитку пенсійної системи в умовах старіння населення є підвищення пенсійного віку. (табл.1) Але перепонами підвищення пенсійного віку в Україні може бути низькі показники очікуваної тривалості життя.

На сьогодні в Україні налічується 13,77 мільйона пенсіонерів, при цьому пенсійні внески до ПФУ сплачують 14,00 млн. працюючих. Тобто, 98 пенсіонерів припадає 100 осіб, які сплачують пенсійні внески, а уже в 2014 році 1 працюючий утримуватиме 1 пенсіонера. У 2050 р. вже буде 125 пенсіонерів на 100 працюючих. [2]

Видатки на пенсійне забезпечення в Україні становили 16,3% ВВП, у той час як у США – 5%, Латвії - 5,7%, Румунії – 7%, Словачії – 8%, Росії – 9,5%, Німеччині – 12,8%.

Таблиця 1

Вік виходу на пенсію і очікуємо тривалість життя після виходу на пенсію в деяких країнах

Країна	Офіційний вік виходу на пенсію, в дужках – прийняті рішення про підвищення віку		Тривалість життя	
	Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки
Велика Британія	65 (66)	60 (65)	15,7	23
Італія	65	60 (65)	16,9	24,9
Німеччина	65 (67)	65 (67)	16,8	20,9
Польща	65	60	14	22
Словаччина	62	62	15	18
США	67	67	15,2	17,7
Угорщина	62	61 (62)	16	20
Україна	60	55	14	25
Франція	60 (67)	60 (67)	20	26
Чехія	63	63	15,9	19,2
Швеція	65	65	17,4	20
Японія	65	65	18,2	23

Проект Закону України "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи" № 7455 від 13.12.2010 року розроблено з метою визначення подальшого реформування пенсійної системи. Для цього необхідно стабілізувати солідарну пенсійну систему, запровадити загальнообов'язкове накопичувальне й розвивати добровільне накопичувальне пенсійне страхування, поліпшити адміністрування пенсійної системи. [3]

Проект Закону України "Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи" № 7455 від 13.12.2010 року розроблено з метою визначення подальшого реформування пенсійної системи, посилення соціального захисту осіб, які втратили працездатність, забезпечення гідного рівня їх життя в результаті стійкого розвитку пенсійної системи, збалансування солідарної системи пенсійного страхування, забезпечення достойного рівня життя громадян, які протягом свого трудового життя сплачували пенсійні внески, не приховуючи своїх трудових доходів. Для цього необхідно стабілізувати солідарну пенсійну систему, запровадити загальнообов'язкове накопичувальне й розвивати добровільне накопичувальне пенсійне страхування, поліпшити адміністрування пенсійної системи. [3]

Багато українських експертів вважають, що внесений на розгляд Верховної ради України Проект закону України «Про заходи законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» має ряд суттєвих недоліків:

1. Проект не передбачає реформування системи пенсійного забезпечення України. Проте лише ставить на меті вирішити базове питання щодо бездефіцитності ПФУ.

2. Основні питання, що піднімаються в законопроекті стосуються лише наступних проблем:

а) Через кого скоротити виплати ПФУ (збільшення віку виходу на пенсію, обмеження максимального розміру пенсій на рівні 12 розмірів прожиткового мінімуму, впорядкування віку виходу на пенсію для: військовослужбовців, силовиків, суддів, державних службовців, працівників бюджетної сфери тощо). [4]

Зокрема, законопроектом пропонується:

- поступово підвищити пенсійний вік для жінок з 55 до 60 років, щорічно збільшуючи його на 6 місяців, починаючи з 1 лютого 2011 р., для чоловіків, що працюють на державній службі, - до 62 років з 2013 р..

- поступово підвищити вік жінок для одержання державної соціальної допомоги з 58 до 63 років.

- для отримання пенсії за віком, мінімально необхідний страховий стаж підвищиться втричі - з 5 до 15 років.

- підвищити нормативну тривалість страхового стажу для призначення пенсії за віком у мінімальному розмірі з 20 років для жінок та 25 років для чоловіків, до, відповідно, 30 та 35 років для новопризначених пенсій;

- збільшити вислугу років для отримання пенсій військовослужбовцям, які звільняються через реформи Збройних сил (ЗС) України. Зокрема, особам, які звільняються з військової служби на підставі нормативно-правових актів, прийнятих у зв'язку з реформуванням ЗС України, пенсія буде обчислюватися по досягненні 45-річного віку та за наявності не 15 років вислуги, а 20 календарних років вислуги. Також, її розмір складе не 40% від грошового забезпечення із збільшенням цього розміру на 2% за кожний наступний рік, а 50%.

б) Через кого збільшити доходність до ПФУ (збільшення віку для чоловіків та жінок виходу на пенсію, обмеження дострокового виходу на пенсію силовиків та інших категорій, що неминуче призведе до збалансування доходів із видатками). [4]

3. При декларуванні 3-х рівненої системи пенсійного страхування не визначено як, коли та в який спосіб другий та третій рівень буде реалізовано.

В результаті фактичного реалізації даного закону і досягненні бездефіцитності, як це визначено в ст.1 пропонується напрацювання заходів подальшого реформування пенсійної системи та збалансованої солідарної системи пенсійного страхування.

Висновки. Аналіз проекту закону показав, що держава відокремлюється від проблеми дефіциту бюджету пенсійного фонду і має намір перекласти цю проблему на плечі лише найманого працівника. Отже ми погоджуємось з думкою багатьох економістів, що запропоновані в Проекті зміни чинного пенсійного законодавства не можна вважати реформою, так як вони не

усувають головний недолік діючої пенсійної системи - її соціальну несправедливість, яка полягає у нерівності громадян щодо соціального захисту в старості. Всі запропоновані зміни, спрямовані тільки на те, щоб виплачувати їм пенсії як можна пізніше і в якомога меншому розмірі, зводячи більшість пенсій до мінімуму.

Для вирішення питань пенсійної реформи повинна бути зважена податкова політика в країні. Також потрібні комплексні реформи по зобов'язанням держави перед населенням, треба всі додаткові кошти направляти тільки у ПФ: кошти від приватизації об'єктів, розробки природних монополій.

***Аннотація:** В статті проаналізовано сучасне становище пенсійної системи України. Розкрито основні недоліки реформування діючого пенсійного законодавства.*

***Ключеві слова:** пенсійна система України, пенсійне законодавство, реформи.*

***Summary** The article analyzes the current state pension system of Ukraine. Rose-covered main disadvantages of reforming the current pension legislation.*

***Keywords:** pension system of Ukraine, pension legislation reform.*

Література.

1. Демографічні передумови пенсійної реформи. [Електронний ресурс] режим доступу: <http://www.bucha.com.ua/>
2. Забезпечена старість: надія тільки на себе [Електронний ресурс] / Ю. Шпак // Економічна правда. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/>
3. Про заходи законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: проект закону України від 13.12.2010 р. N 7455 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.upk.org.ua/>
4. Проведення пенсійної реформи знаходиться в зоні національних інтересів України [Електронний ресурс] / В. Каплієнко // Ліга: блоги. – – Режим доступу: <http://blog.liga.net/>